Valtiovarainministeriö NEUVOSTORAPORTTI VM2021-00521

EUS Salmi Martti 14.09.2021
JjulkinenJULKINEN

Asia
Epävirallinen valtiovarainministerikokous ja euroryhmä, Brdo pri Kranju, Slovenia 10.-11.9.2021

Kokous
Epävirallinen valtiovarainministerikokous ja euroryhmä 10.09.2021 - 11.09.2021

Slovenian Brdossa järjestetyn epävirallisen valtiovarainministerikokouksen (ECOFIN) keskusteluaiheita olivat:
- rahoitusalan sääntely etenkin ilmastonmuutos-näkökulmasta
- IMF:n erityisnosto-oikeuksien (SDR) kanavoiminen haavoittuville maille
- finanssipolitiikan sopeutusnäkymät ja investointien edistäminen
- OECD:n kansainvälinen työ yritysverotukseen liittyen

Rahoitusalan sääntelykeskustelussa korostui taksonomian viimeistelyn tärkeys lyhyellä aikavälillä ja haitallisiin ilmastovaikutuksiin liittyvien riskien parempi huomiointi pidemmällä aikavälillä. SDR:n kanavoimista koskien saatiin kuva eri jäsenmaiden ajankohtaisista näkemyksistä asiasta.

Finanssipolitiikan sopeuttamista ja investointeja koskevassa keskustelussa komissio kertoi käynnistävänsä konsultaatioita vakaus- ja kasvusopimuksen arvioinnista syksyn aikana.

OECD:n uusi pääsihteeri Mathias Cormann kertoi OECD:ssä käynnissä olevasta, merkittävästä työstä yritysverotukseen liittyen. Seuraavat päätöksentekovaiheet ovat edessä jo lokakuussa.

Euroryhmän Sloveniassa pidetyssä kokouksessa oli esillä:
- COVID19-tilannekatsaus, taloustilanne ja näkemysten vaihto Euroopan parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokunnan puheenjohtajan kanssa
- Temaattinen keskustelu konvergenssista ja Covid-19-pandemian epäsymmetrisistä vaikutuksista euroalueella
- Talouden sopeutumisen ja yritysten rakenneuudistuksen helpottaminen euroalueella Covid-19-pandemian jälkeen

Slovenian Brdossa 10.-11. syyskuuta järjestetyn epävirallisen valtiovarainministerikokouksen puheenjohtajana toimi Slovenian valtiovarainministeri Andrej Šircelj. Kokouksissa Suomea edusti ministeri Saarikon budjettiriihen johdosta estyneenä ollessa alivaltiosihteeri Leena Mörttinen valtiovarainministeriöstä.

1. Rahoitusalan sääntely etenkin ilmastonmuutos-näkökulmasta

Valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien ensimmäisessä työistunnossa keskusteltiin rahoitusalan sääntelystä. Aiheesta alusti Kansainvälisen järjestelypankin edustaja Egon Zakrajšek. Alustuksessa painotettiin sitä, että ilmastoliitännäisten riskien systemaattisella alihinnoittelulla rahoitusmarkkinoilla on todennäköisesti vaikutuksia talouden kehitykseen ja rahoitusvakauteen. Zakrajšekin mukaan avainkysymys on, miten ilmastoriskien kasvua rahoitus-markkinoilla olisi mahdollista hallita keskuspankkien, pankkivalvojien ja sääntelyelinten toimesta.

Käydyssä keskustelussa näitä huolia pidettiin perusteltuina ja niihin tulee kiinnittää huomiota. Yksi haaste liittyy tiedon heikkoon saatavuuteen esim. yritysten hiilijalanjäljen suhteen. Kokouksen pj. ministeri Šircelj veti keskustelun yhteen toteamalla, että paljon työtä tarvitaan, mutta oikealla välineiden ja kannusteiden yhdistelmällä ilmastonmuutokseen liittyvien riskien huomiointi rahoitusmarkkinoilla on mahdollista.

2. IMF:n erityisnosto-oikeuksien (SDR) kanavoiminen haavoittuville maille

Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) toimitusjohtaja Kristalina Georgieva kertasi IMF:n piirissä jo tehtyjä toimia koronapandemian seurausten helpottamiseksi sekä piti lyhyen alustuksen eri vaihtoehdoista, joilla erityisnosto-oikeuksia (SDR) voitaisiin kanavoida haavoittuville maille:
1) Ensimmäinen vaihtoehto on kanavoida SDR:iä köyhyyden vähentämisen ja kasvun rahastoon (Poverty Reduction and Growth Trust, PRGT), josta myönnetään pehmeäehtoisia lainoja alhaisen tulotason maille.
2) Toisena vaihtoehtona IMF on esittänyt uuden kestävyyden ja vakauden rahaston (Resilience and Sustainability Trust, RST) perustamista. Tämä uusi rahasto auttaisi haavoittuvia maita talouden rakennemuutoksessa, ml. ilmastonmuutokseen liittyvissä haasteissa.
3) Kolmantena vaihtoehtona on esitetty SDR:in kanavoimista monenkeskisille kehityspankeille, erityisesti Maailmanpankille.

Asiasta käytiin laaja keskustelu, johon melkein kaikki jäsenmaat osallistuivat. Suomen puheenvuorossa todettiin, että on paljon avoimia kysymyksiä selvitettävänä, ennen kuin voidaan muodostaa kantaa. Kansalliset päätöksentekomenettelyt tulee myös ottaa huomioon, esim. Suomessa SDR:n kanavoimista koskevalle päätökselle tarvitaan valtiontakuu, joka pitää hyväksyä eduskunnassa. Jos uuden rahaston perustamiseen päädytään, täytyy sen pelata hyvin yhteen Maailmanpankin kanssa, ettei tule päällekkäisyyksiä. Myös ehdollisuus on tärkeää.

IMF:n Georgieva toi esille kolme johtopäätöstä keskustelusta: 1) Päätös 650 mrd. euron SRD-allokaatiossa on itsessään hyvin merkittävä. 2) vaihtoehto 1 eli PRGT on valmis etenemään. Se on lyhyen tähtäimen toimivin vaihtoehto. 3) Vaihtoehdon 2 selvittämiseksi täytyy löytää vastaukset sen designin suhteen, joka tapauksessa se tulisi olemaan vapaaehtoinen.

3. Elpyminen, finanssipolitiikan sopeutusnäkymät ja investointien edistäminen

Kokouksen kolmannesta aiheesta alusti Bruegelin johtaja Guntram Wolff, jonka esitys käsitteli EU:n kunnianhimoisten ilmastotavoitteiden ja finanssipoliittisen sääntökehikon yhteen sovittamista. Bruegel arvioi, että ilmastotavoitteiden saavuttaminen vaatii vihreään siirtymään keskittyviä julkisia investointeja 0,5–1,0 % EU-alueen bruttokansantuotteesta nykyistä enemmän. Tavoitteiden saavuttamiseksi Wolff ehdottaa kolmea vaihtoehtoa: i) kevennetyt

finanssipoliittiset säännöt, ii) vihreään siirtymään suuntautuvien investointien jättäminen alijäämälaskelmien ulkopuolelle (vihreä kultainen sääntö), iii) pysyvä EU-tason instituutio tai väline, jonka kautta vihreän siirtymän investointeja rahoitettaisiin. Wolff totesi, että hänen arvionsa mukaan vaihtoehto 2 olisi näistä ehkä toimivin.

Asiasta käytiin laaja keskustelu, jossa käsiteltiin mm. investointitarpeita, vihreää siirtymää ja finanssipoliittista sääntelyä. Jäsenmaiden näkemysten painotukset vaihtelivat totuttuun tapaan etelän ja pohjoisen välillä. Suomi kertoi vihreän siirtymän saavan 50 % Suomen RRP-ohjelmasta ja samoin muilla on tässä suhteessa kunnianhimoisia suunnitelmia. Nyt on tärkeää varmistaa, että suunnitelmat toimeenpannaan tehokkaasti ja että implementaation pullonkaulat vältetään. Finanssipoliittisten sääntöjen yksinkertaistamisesta voidaan keskustella, mutta ne eivät saa merkitä perussopimusten avaamista. Komission on tarpeen jatkaa jäsenmaiden konsultointia ennen kuin se tekee SGP:hen liittyviä ehdotuksia. Velan kestävyydestä on syytä olla huolissaan ja sille on annettava lisää painoarvoa. RRF-toimeenpano on tärkeää, ja opit tästä on syytä analysoida huolella ennen uusia välineiden kehittämistä.

Pj. päätti keskustelun ilman erityisiä johtopäätöksiä, alustaja Wulff totesi että kaikki ainakin ovat yhtä mieltä siitä, että vihreä siirtymä vaatii suuria investointeja.

4. OECD:n kansainvälinen työ yritysverotukseen liittyen

OECD:n 1.6.2021 aloittanut uusi pääsihteeri Mathias Cormann piti lyhyen alustuksen ajankohtaisesta työstä yritysverotukseen liittyen. OECD:ssä on käynnissä laaja kansainvälisen tuloverotuksen uudistamishanke, johon sisältyy kaksi sääntelykokonaisuutta: verotusoikeuden uudelleen allokointi (Pilari I) ja globaali minimiverotaso (Pilari II). Yli 130 valtiota on liittynyt heinäkuussa 2021 kannanottoon, joka sisältää uudistuksen päälinjat. Uudistusten tekninen valmistelu on edelleen käynnissä. Uudistusten lopullisista yksityiskohdista sopiminen on vielä kesken, ratkaisuihin pyritään lokakuussa, G20-huippukokous 30.-31.10 Roomassa on tässä suhteessa tärkeä etappi. Tällöin uudet säännöt voisivat tulla voimaan vuoden 2023 alusta.

Asiakohdassa käydyssä keskusteluissa kuultiin mm. puheenvuorot niiltä kolmelta EU-maalta, jotka eivät ole vielä liittyneet globaalia minimiverotasoa koskevaan periaatepäätökseen (Irlanti, Viro ja Unkari). Neuvottelut tästä asiakokonaisuudesta jatkuvat tiiviinä eri foorumeilla koko lokakuun ajan.

Ministerilounas

Lounaalla ministerit kuulivat esityksen lohkoketjuteknologioiden sovellettavuudesta ja vaikutuksesta Euroopan digitaaliseen tulevaisuuteen ja asiasta käytiin keskustelu.

Euroryhmä

1. COVID19-tilannekatsaus, taloustilanne ja näkemysten vaihto Euroopan parlamentin talous- ja raha-asioiden valiokunnan puheenjohtaja Irene Tignalin kanssa

Euroopan tautienvalvontakeskuksen johtaja Dr Andrea Ammon kertoi euroryhmälle Covid-pandemian viimeisimmästä tilanteesta ja näkymistä. Erityistä kiitosta annettiin komissiolle, jonka rooli rokotteiden kehittämisen ja levittämisen tukemisessa on euroryhmän puheenjohtaja Paschal Donohoen toteaman mukaan ollut keskeinen.

Taloustilannetta arvioitiin suhteessa pandemian aiheuttamiin haasteisiin ja johtopäätös oli, että näihin haasteisiin on kyetty vastaamaan hyvin. Euroopan keskuspankin tekemät päätökset ja komission tekemä työ yhdessä euroryhmän koordinoinnin kanssa ovat täyttäneet tehtävänsä ja kasvunäkymät ovat selkeästi parantuneet. Nopeasti päätetyt turvaverkot toivat vakautta keskellä pahinta kriisiä ja nyt elpymispaketti tukee jäsenmaiden kasvua pidemmällä aikavälillä. Paljon työtä on myös edessä, mutta talouden toipumista tukevissa politiikkavälineissä on nyt aika siirtyä laajoista tukitoimista kohti kohdennetumpaan lähestymistapaa.

2. Temaattinen keskustelu konvergenssista ja Covid-19-pandemian epäsymmetrisistä vaikutuksista euroalueella

Lyhyessä keskustelussa yhdyttiin komission esittämiin näkemyksiin, joiden mukaan on tärkeää, että talouskasvun ja lähentymisen edistämiseksi pandemian jälkeen jäsenmaissa tehdään määrätietoisia poliittisia toimia liittyen inhimilliseen pääomaan ja työmarkkinoihin, uusiin kasvun lähteisiin sekä institutionaaliseen laatuun. Lähentyminen on pitkä prosessi, ja se ei tapahdu itsestään. Elpymis- ja palautumisväline RRF:n tehokkaalla ja vaikuttavalla toimeenpanolla voidaan pienentää kasvavien eroavaisuuksien riskejä tulevaisuudessa.

3. Talouden sopeutumisen ja yritysten rakenneuudistuksen helpottaminen euroalueella Covid-19-pandemian jälkeen

Käytiin keskustelu yritysten vakavaraisuudesta ja poliittisista toimista, joita on toteutettu komission tasolla ja jäsenvaltioiden tasolla yritysten vakavaraisuuden parantamiseksi kriisin aikana. Yrityssektoria on tuettu kaikissa EU:n jäsenvaltioissa erittäin mittavasti viime vuoden aikana koronaviruspandemian yli pääsemiseksi. Euroalueella toimiva yrityssektori selvisi koronakriisistä viime vuonna odotettua paremmin julkisen tuen, velkojen lyhennysvapaiden ja yritysten arvioitua paremman tilan ansiosta. Tukitoimet päättyvät pääsääntöisesti viimeistään kuluvan vuoden lopussa.

Huolenaiheena on nyt yritysten velkatasojen nousu kriisin seurauksena. On tarpeen myös miettiä velkajärjestelyjen ja tehokkaampien maksukyvyttömyysmenettelyjen kehittämistä ja joissain tapauksissa suoria pääomatukia. Keskeinen haaste on elinkelpoisten ja ei-elinkelpoisten yritysten erottaminen toisistaan.

4. Muut asiat – digieurotyö

Muissa asioissa ministereitä informoitiin digieuroa koskevaan selvityshankkeeseen liittyvän säännöllisen yhteydenpidon käytännön järjestelyistä EKP:n ja EU:n neuvoston välillä. Euroopan keskuspankin neuvosto päätti kaksi vuotta kestävän digieuron tutkimusvaiheen käynnistämisestä 14.7. kokouksessaan (ks. EKP:n tiedote).

* * *

Brdon ministerikokousten kaikki keskustelut olivat luonteeltaan epävirallisia ja tulevia valmisteluja ja päätöksiä pohjustavia. Virallinen ECOFIN-neuvosto kokoontuu seuraavan kerran 4.-5. lokakuuta Luxemburgissa.

Suomen edustajat
Alivaltiosihteeri Leena Mörttinen (VM), Suomen Pankin pääjohtaja Olli Rehn (VMI-kokouksen asiakohdat 1-2)

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
